

۲۰۱۷/۰۷/۱۹

معرفی مختصر بخش "جغرافیای شهری" در ((قاموس کبیر افغانستان))

از انجائیکه شهرها در طول تاریخ بطور عموم مرکز پرورش تمدنها بوده و بیشتر مدنیت ها از شهرها به اطراف و اکناف آن و حتی بسیار فراتر از آن انتقال یافته و در طرز زندگی و نحوه تفکر مردم اثر بخشیده است، مطالعه تمدن های شهری و پدیده های آن یک مبحث بسیار مهم و چندین جانبه محسوب میشود که لزوم شناخت آن از نظر جغرافیه یعنی خصوصیات هر شهر و نیز از لحاظ تاریخی و مطالعه تحولات زمانی مدنیت های شهری یک نقطه عطف در مطالعات بشرشناسی محسوب میشود.

به تاسی از اهمیت این موضوع تصمیم گرفته شد تا یک بخش مستقل در قاموس کبیر افغانستان به آن اختصاص داده شود و پدیده های مهمی که در اثر انکشاف شهری در شهرهای بزرگ افغانستان در عرصه های مختلف به وجود آمده و هریک زیر نامهای خاص جایگاه تاریخی خود را تثبیت کرده اند، مختصراً معرفی شوند.

شهر کابل که بدون شک از قرنهای بدینسو یک مرکز مهم فرهنگی کشور محسوب میشود و بسا تحولات مهم به خصوص در طول سه قرن اخیر از این شهر آغاز و راه خود را به سائر نقاط کشور باز کرده است، در شروع اینکار قاموس مطمح نظر بوده و به تدریج سائر شهرهای بزرگ افغانستان را نیز در بر خواهد گرفت.

شهر قدیم کابل که "بالاحصار" در طول ازمنه گذشته در قلب آن قرار داشت، محصور به دیوار بلندی بود که مردم در داخل آن در بین کوچه های باریک و خانه های اکثر بهم چسبیده زندگی میکردند و فراتر از دیوارهای اطراف شهر همانا دهات و قصبه ها و باغهای بزرگ بود که در آن مردم به زراعت و باغداری مشغول بودند. با ورود انگلیس ها به حیث یک قوت مهاجم در اواسط قرن 19 از یکطرف تمدن هند و اروپائی را بار اول در این شهر با خود آورد و سرآغاز یک تحول مهم بود و ازطرف دیگر ویرانی های ناشی از جنگها در آن زمان در زندگی مردم اثر ناگوار گذاشت و شهر به نیمه ویرانه مبدل گشت. اما با ایجاد حکومت مرکزی شهر به تدریج از محدوده

حصار های قدیمی بیرون شد و تدریجاً انکشاف کرد و بر تعداد نفوس آن افزوده شد. چنانکه امروز این شهر بیش از پنج ملیون افغان را در آغوش خود جا داده و ساحه شهری به طور غیرقابل تصور انکشاف کرده است.

در اثر این تحول تدریجی به خصوص طی قرن 20 محلات رهائشی، مراکز فرهنگی، تجارتي، عمارات و ساختمانها و غیره جدیداً در این شهر که به مثابه قلب افغانستان پنداشته میشود، به وجود آمده اند. معرفی مختصر این محلات تاریخی و جدید با مشخصات هر یک زیر نامهای خاص آغازگر کار این مبحث میباشد. امید است که به تدریج دامنه معرفی آن در این قاموس به سائر شهر های بزرگ کشور نیز توسعه یابد.

تیم کاری قاموس کمال مسرت دارد که محترم **داکتر سید عبدالله کاظم** به همکاری محترمه **استاد صالحه واهب واصل** زحمت تهیه مواد این بخش را به عهده گرفته و با معرفی محلات شهری دارای سوابق تاریخی شهر کابل و مراکز مهم فرهنگی، تجارتي و ابنیه تاریخی قدمهای اول را در این بخش قاموس کبیر افغانستان گذاشته اند که البته با ادامه همکاری شان در این راستاء و به امید همکاری شخصیت های فرهنگی دیگر، این بخش بتواند هر چه بیشتر و زودتر تکامل کند.

تیم کاری قاموس کبیر افغانستان از پیوستن همکاران دیگر نه تنها در این بخش، بلکه در همه بخش های دیگر قاموس با قلب باز و صمیمانه استقبال میکند.